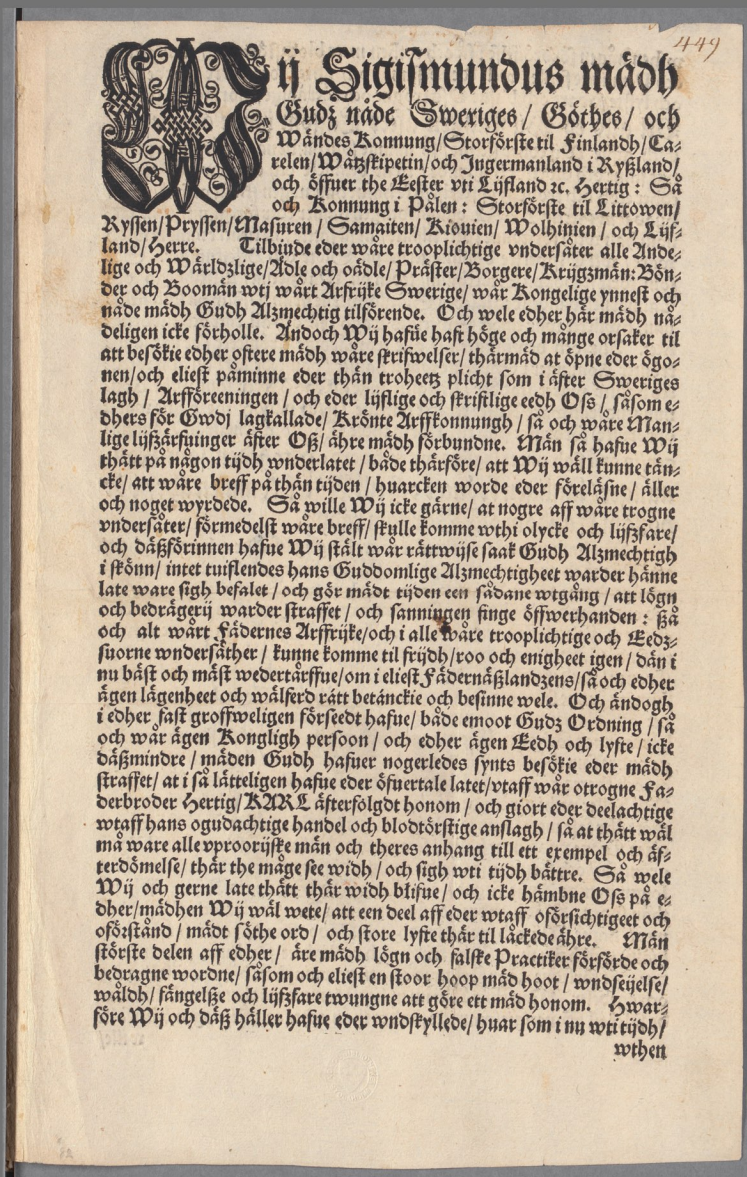

Wij Sigismundus mädh Gudz nåde Sweriges, Göthes ...

SOT // Ligg. Fol. / Kungl. förordningar

Tillkomstår 1602

Digitaliserad år 2016

National Library
of Sweden

Wij Sigismundus mädh

Gudz nåde Sweriges / Gøthes / och Wändes Konnung / Storförste til Finlandh / Carelen / Wäzskipetin / och Ingermanland i Ryßland / och öffner the Rester wti Lijfland zc. Hertig : Så och Konnung i Pälén : Storförste til Littowen / Ryssen / Pryssen / Masuren / Samaiten / Kiouien / Wolhinien / och Lijfland / Herre. Tilbinde eder wåre trooplichtige vnderfåter alle Andelige och Wårldzlige / Adle och oådle / Präster / Borgere / Krügzmån : Bønder och Boomån wtj wårt Arfrükte Swerige / wår Kongelige ynnest och nåde mädh Gudh Alzmechtig tilförende. Och wele edher hår mädh nådeligen icke förholle. Andoch Wij hafue haft höge och många orsaker til att besökte edher oftere mädh wåre skrifwelser / thår mäd at öpne eder ögonen / och eliest påminne eder thån troheetz plicht som i åster Sweriges lagh / Arfföreningen / och eder lüflige och skriflige eedh Oss / såsom edhers för Gwdj lagtkallade / Krönte Arffkonnungh / så och wåre Manlige lüzfårvinger åster Oss / åhre mädh förbundne. Mån så hafue Wij thått på någon tündh wnderlatet / både thår före / att Wij wåll kunne täncke / att wåre breff på thån tünden / huarcken worde eder förelåfne / åller och noget wyrdede. Så wille Wij icke gärne / at nogre aff wåre trogne vnderfåter / förmedelst wåre breff / skulle komme wthi olycke och lüzfåre / och dåßförinnen hafue Wij stålt wår råttwåse saak Gudh Alzmechtig i skönn / intet tuiflendes hans Guddomlige Alzmechtigheet warder hånne late ware sikh befalet / och gör mäd tünden een sådane wtgång / att lögn och bedrågerij warder straffet / och sanningen singe öffwerhanden : så och alt wårt Fådernes Arffrükte / och i alle wåre trooplichtige och Ledzsuorne wnderfåter / kunne komme til fründh / roo och enigheet igen / dan i nu båd och måst wedertårffue / om i eliest Fådernåßlandzens / så och edher ågen lågenheet och wålsferd rått betånckie och besinne wele. Och åndogh i edher fast grossweligen förseedt hafue / både emoot Gudz Ordning / så och wår ågen Kongligh persoon / och edher ågen Ledh och lyst / icke dåßmindre / måden Gudh hafuer nogerledes synt besökte eder mädh straffet / at i så lätteligen hafue eder ösuertale latet / wt aff wår otrogne Fårderbroder Hertig / KARL åstersöldt honom / och giort eder deelachtige wt aff hans ogudachtige handel och blodtörstige anslag / så at thått wål må ware alle vproorijste mån och theres anhang till ett exempel och åfterdømmelse / thår the måge see widh / och sikh wti tündh båttré. Så wele Wij och gerne late thått thår widh blifue / och icke hånne Oss på edher / mådhen Wij wål wete / att een deel aff eder wt aff oförsichtigeet och oförstånd / mäd söthe ord / och store luste thår til läckede åhre. Mån störste delen aff edher / åre mädh lögn och falske Practiker försörde och bedragne wordne / såsom och eliest en stoor hoop mäd hoot / wondsejelse / wåldh / fångelse och lüzfåre twungne att göre ett mäd honom. Hwar före Wij och dåß håller hafue eder wndstyllede / huar som i nu wti tündh / wthen

wthen någon fördröjelse : så och wthen mere blodzstörtning/ wmkostned
 och Penninge spille / wele eder besinne / och äfster eder förre giorde eedh
 och lyffte / ware och bliue Oss trogne och råtrådige / hörige och lydige/
Vi allo ty Wij skäligen äfter Lagom biude och befale.
 Och gifue Wij edher sielsue / så många som hafue någott årliget vprich-
 tigt sinne och oweeldt huglynde / til at betäncke och offnerwäge / att i til
 edher eedh och troheetz vpsiejelse/ icke hafue haft nogen skäligh orsaak/ vthen
 huad som Hertig **KARL** osansfärdeligen hafuer eder föregiuit/ thår ige-
 nom han wthi förstonne sötte tilfalle / at så sättie sine tienerer i ämpte widh
 wåre / wti Öfwerste befallningerne på Slott och Befestninger. Så
 som först steddde på Stäckhålm/ seden på Wadzstena/ Elfsborgh och
 Calmarne/wändendes således Slazloswerne ifrån Oss/in på sigh sielff-
 uan/ hwilcket war emott Sweriges Lagh / så och all rätt och tilbörli-
 heet. Åhr och bewüsliget aff alle trowärdige Crönicker / at när lagh-
 frönter Konunger i Swerige waret hafuer / oanseedt att han åhn wtrij-
 kes hafuer waret stadder / så hafue inge aff the Herrer som wthi Kon-
 nungens frånware Riket regeret haffwe (måd mindre the hafue waret
 oprorüste) fördriftet sigh til at förwandle Slazloswerne ifrån Konnun-
 gen/in opå sigh emott lagsens wtryckte ord : **Allt seden som Kon-**
nunger/ lagligen frönter och till Riket kommen åhr / hör
honom Landom och Borgom rådha.

Wij hafue iw icke mäsbruket wårt konglige wålde och myndigheet/
 att Wij mådh orätt emott Lagh och skäl hafue afhåndt någrom gods
 och ägendom : Mån Wij meene at Hertigen wti så motte icke hafuer sko-
 ned een stoor deel af Adelen / så och wåre tienerer/ Jaa/åhn wål taget An-
 ctier och Faderlöffe barn theres faste Arff ifrån / förüthen nogre öfwer
 twsend Gårder / som han strax wti begynnelsen wederkändes wndan
 Cronen/ wnder sigh till Arff och åget : Mycket mindre skal mådh nogen
 fanning kunne sejes att Wij nogen obräzligh til luff och leem hafue skaz-
 det och olagwunnen nogen fångzle latet. Huru Hertigen hafuer sigh
 härwinnen förhollet/åhre många Anctior och Faderlöffe/ förüthen män-
 ge andre som thår öfuer hafue alt förstoor orsaak at klage och qwüde/ så
 att och theres tåarer icke håller warde fallendes förgefswes. Icke hafue
 Wij håller wthi otrångde måale begynt nogot örligh och früggh / vthan
 thått åhr fast mere tuningt och weterliget / at strax äfter som Wij Swe-
 riges Crone vndsonget hafue / så afferdede Wij wåre gode mån till Ryffe
 grantzsen/ och förmedelst Gwddomliget byståndh / giorde ånde på thån
 longwarende Ryffe feigde / och förskaffede Swerigis Rüte früggh på
 thån süden. Måd andre hoosgrantzsende Kongerüter och förstendö-
 mer / hafue Wij och godh früggh och Naboooskap / så att i (nåst Gudz
 hiålp) wål hade mått sittit i früggh och rooligheet för huar och een / och
 wti tåsse förledne ååhr förkåfred eder til ympningheet både på sålck / gods
 och ågedeler. Mån thåt Wij nu nyligest komme mådh någet Främman-
 de folck til Swerigie/war icke stedd i thån acht/ at Wij nogen öfuerfalle
 wille/

wille/ mycket mindre at härte vårt Fosterland / wthen Wij hade thätt alleneft til vårt Kongelige fölie / war Kongelige myndigheet till åhre/ och war Kongelige persoon til förswar. Hade och gerne spart than vms kostnede/huar som Hertig KARL Oß ware ågne Stip/och nödorstige Swenske friggfalcet tillsandt hade/såsom Wij thätt ofte genom brodh och bref (åndogh förgåfues) begerede och påfordrede. Hade Wij och wetet att Hertig KARL Oß således fågne och wndsåwille/såsom han gjorde/hade Wij wäl kommet mådh / fast mere och större antaal friggfolck/ åhn som Wij dhå gjorde. Mån huru som Hertig KARL sig förhållet hafuer mådh inbyrdes oproor och oenigheet / wete i bást sielsue thår Inrytes/ både i Swerige och Finlandh/ måd edher ågen store affackned bære witznessbyrd om. Huru som han och wthen all förgången warningh (som dogh hoos alle Christne Potentater och Förster Kriggbruct ware plåzger) kom Oß oförseendes oppå / drogh in öfuer wåre Pålntke grånzter måd håarsmacht och wti förstonne förrastede Oß nogre Slåt och Ståder ifrån / hafue i wthan tuisuel nogsampt förnummet. Mån huru som honom thätt nu på sidzstonne bekom och lycktedes / thår måge edre ågne Sønner / Mååger / Schlåchtiger / så och Anckior och Faderlöse barn wetne om. Och når i granneligen här åfter ransake wele / så warder aff mång tusend som Hertigen af Swerige och Finlandh förde ihn i Lüsland / ån fast söge deel kommandes tilbake igen : att til beklagendes åhr/ thätt så mycket Swenskt och Finskt blodh / aleneft för een oprorijst Förstes skuld : skulle wti otrångde mååle förspiltt och wtguttit wara.

Wij hafue icke håller anthen dhå åller och seden / lagt eder nogen owanlig twnghe och bestatning oppå / wthen fast mere welet eder thår mådh förstone. Mån Wij förnimme / att Hertigen hafuer slåt intet skoned eder/ wthen pålagdt eder than ene Kåstgården och hiålpestatten åfter than andre/och ån wål sådane skatningar som aldrig seden som Drotning MARCKETHA/och nogen tjd åfter hånne/ Konung CHRJSTIERN than omilde/ regerede/ hafue warer påbudne åller brokkelige. Så hafue Wij icke håller emot Swerigis Ryttes gamble Stadger och sedwane/ wthskippet Spannemåål åller åtåndhe wahror/wthen twert om åhr bewiåliget / at Wij för någre åår seden / sånde tyll Finland månge twsend tunnor Rogh / såsom och nu nyligest Wij wore in till Swergie / lothe före mådh Oß månge Skepzladninger. Mån huru som Hertigen sigh wti så motte stålt hafuer / görs icke behoff att Wij skrifue thår om / måzden Wij icke annerledes kunne tänckie/ ån att i jw mådh affacknaden/hafue skaden i handom ronn.

Hwad och wüdere tilkommer / thåt Hertig KARL föregaff edher hafue orsaak thår aff/till att vpseie Oß huldskap och Manskap/ att Wij icke begåfue Oß nu nyligest Wij wore i Swergie ifrån Stegebårgh till Stockholm/ brukendes thårutinnen thätt welckor / som dhå widh thätt fördraget hångdt war / Att huilcken dere parthen som thet ifrå trådde/ honom skulle wnderfåterne icke ware plich-

tige at bewiſſe nogen hørſamhet eller lydno. Så ſkole i we-
te at ſamme welckor icke kunne hafue nogen kraft eller ſkål måd ſigh wti
nogen wälordnet och grundet rätt. Förty welckoret war icke lyke för
Oſ både. Althenſtund att Hertig KARL icke mådh nogen Lagh eller
rätt/ kunne opſeje thån hørſamhet och lydno ſom Swerigis Rüktes vn-
derſäter / måd rätte icke wore honom ſtyllige eller plichtige att bewiſſe
wti wår närware ; emot thått the Oſ plichtige / och åfter Ledh och
Lagh ſtyllige wore. Mån hade Hertig KARL och haft ett Kongerij-
ke Lagſången : ſåſom Wij hade Swerigis Rükte/ ſå hade thått welckoret
gälle kunnet Oſ emellen / om bägge Rüktes wnderſäters lydno. Thårtill
måd ſå borde och thån Puncten icke wüdere hafue gullit / ån om Wij
emot ſamme fördrag hade welet hämbne Oſ på Hertigen / för thått för-
treet / hogmodt och orättrådighett ſom han Oſ bewiſt hade/ hwilcket
Wij dhå icke gjorde / ey håller achtete att göre.

Mån thått Wij på thån tuden begåfue Oſ wtaſ Swerige / hade
Wij höge och wichtige orſaker til / och ey dåſmindre achtete åther måd
förſte legenhet hafue kommet igen / ſåſom een frjdsam Konung / huar
ſom Wij icke hade ſåt ſpoordt / huru fiendeligen ſom Hertigen ſtrax åfter
wårt afreſende/ ſåſom och tilförenne / ſakerne emot Oſ achtete att före-
tage / huilket Wij nu achte onödigt at förtälje / kan wäl framdelis när ſå
behöfues / thår om förmålt bliſue.

Allenſt måge i thz wäl wete och troo/ at huar Wij på thån tuden ha-
de begifuit Oſ til Stockholm / dhå hade Wij bleſuet af måd alle wåre
trogne män och tiånere/ och miſt både Kongerükterne/ och ånda wordet en
ſången Herre. Mån Gud ſom råtuſſe ſaker hielpel plåger / ingaff Oſ
thått bäſte rådet / att Wij vndkomme thån ſnare ſom för Oſ ſtålt war.

Icke kan håller thått ware orſaak nogh att opſeje Oſ trooſkap och
manſkap / at Wij wti wårt nyligſte afreſende wthu Swerige beſatte
Calmar mådh frammande krügſälck Tydſker och Dngrer. Förty Wij
på thån tuden icke hade något Swenſkt krügſolk wüdh handen / ſom Wij
driſteligen kunde förlate Oſ opå / måden Hertigen hade gjort måſt heele
hoopen Oſ affpännige/ och Wij lickwäl wille förwette Oſ/ om een wiſſ
och ſååker hamn att lände till/ när Wij åther framdelis achtete att kom-
me tilbake igen. Så måſte Wij dhå bruke thått krügſolk ſom Wij ha-
de/ och Oſs trogne wore / och förordnede Wij till Stadhallere och be-
ſalningzmån öſuer Slott och Stadhen thår ſamme ſtadz / gode årlige
Swånſke män af Adelen / huilcke ſkulle hålle Oſs ſamme beſåſtning til
trogen hand / och ingen annen / på Sweriges Crones wågne / och icke
thån Pålſtes/ ſåſom theres Reuerſaler och ſkriſtlige förplichtelſer bety-
ge ſkole. Hwad rätt ſom nu the framledne gode män ſtedt åhr/ thår om/
ſåſom om alt annet / åhr Gudh alzmechtigh een Dommare. Och althen-
ſtund Stadhalleren och Beſalningzmånnen wore infödde Swånſke A-
delſmän / och beſåſtningen war thåm öſuerantwardet af Oſ / wnder
Sweriges Crone/ att förſwære Oſ til gode / huad macht lågh dhå på
krügſälcket : Monne icke månge Konunger tilförende hafue gjort thått
ſamme :

Samme: Hertig KARL wti lÿke mätte. Och änthå thått meer åhre/ hafuer icke han infatt Fråmblinger och wthlånningar på befåstninger: betroodt thåm heele Förstendömer: Item Sweriges Rÿkes Stipzlatte / och heela Ricksens Krÿgsmacht: Och hwar som nu wti tÿdh icke hafz thårmåd inseende / dhå thår wål een part af hånde Swerigis Rÿke både Skop och Stytt.

Wtas thåtte förtalde hafue i alle och hwar och een i sin stadh / som om saken rätt och rättwÿsligen döma wele / astage / at Hertig KARL hafuer icke måd någon foge / rätt åller skåål / kommet eder til at opseje Oss huldskap / troskap / och manskap: wthen han hafuer förfört och bedraget edher måd wrongwÿß berättelse / och eliest leedt edher så wÿdt wth / att i edher emot Oss försee och förbryte skulle / och sedhen (miströskendes på wår ynnest och nådhe / thår edher alle wål borde hafue hast inseende wti) skulle dhå nödgas hålle edher ihntil honom. Huilcket icke aleenest Wÿ / strap wti begynnelsen wål bemärcke kunde / wthen och många wåre trogne män och wundersåter / så wål bland edher som wti Rÿket quarre blesne åhre / såsom af them som åhre af Rÿket wtweckne / och sigh wthen Landz förz hållet hafue.

Wele förtenskuld förmoode / såsom Wÿ och hår måd edher alle / och hwar och een för sigh nådeligen rådhe / alswarligen förmane / så och binde och befale / at i rätte edher sielsue / nu måden Nådennes dörr edher öpen står. Kommer åter til Oss eder rätte af Gud förordnede / och lagtrönte Arskönning / bewÿsendes Oss thån råtrådighet / trooheet / hörsamhet och lydno / som i Oss åfter Gudz budh / Sweriges Lagh och giorde lÿflige och skriftlige Led skyllige och plichtige åhre / wedersakendes och assejendes edher wti tÿd / thår emot igen måd thån / som i icke måd någon loflig Ledh förbundne åhre / wthen then thår eder till Meeneedh twunget och eliest bedraget och förförde hafuer / Huilken i och eliest måd rätte / samme Ledh icke mere åhre skyllige och plichtige att hålle / åhn som enom Rösware / som edher någon Led astwunget hafuer.

Wÿ wele tage edher til Nådher igen och förlate huad som i wti så mätte af Hertigen bedragne och förförde / emot Oss giort och bruttet hafue. Latendes huart Ståndh för sigh niuthe sijne waanlige och af ålder wål och Laglige förwårfsuede Privilegier och Frÿheter / såsom och råth och Rättwÿsa / Sweriges Lagh wti alle mätte aldeles oförkrencet. Wÿ wele icke håller twinge någon ifrån sin Troo / åfter som Hertigen både thått och annet mere wrångwÿsligen och osansfårderligen om Oss wthsprÿdt hafuer / thår måd tåß båtter att besmycke sin saak / och wånde edre hårter ifrån Oss. Wthen i skole och hafue att förmoode inbyrdes sambie och eenigheet / teslikest och frÿd måd alle omliggende Kongerÿker / Förstendömer och Städher / Och att edher skal ske ymbnigh tilförning på all thån deel som i behöfsue / och eliest hafue / niuthe och bruke eder förre / frÿe och säkre handel och wandel wti alle fråmmende Röpstädher.

Mån hwar i och thånne wår Kongelige nådige förmaning / så och alswarlige bwd och besalning / wthslændes och förachtendes warde / gifuendes

nendes orsaak til ytermere Mannesfall och blodstörningh / så och komme
Och på ytermere och större bekostnad och Penninge/pille / dhå wele Wij
trachte och täncke til alle the medell och sätt som thärtil tiene / huru som
Wij lichwål måd Gudz hielp til Wårt Arfrigte komme skole. Förty i
måge icke troo / att Wij aller wåre Manlige Arsuinger och återkommens
de / wele någon tjd falle late thån Arfrätt som Wij til Swerigis Cros
ne hafue / wthen håller sätie edher til på thätt håstigste på alle sijder / brwa
kendes thår till både Wänner och wanners wänner. Eder skal och både
handel och wandel wti främmande Städer förmeent warde / och inges
städes blifue säckre / huarcken til Sides aller Landz. Ly håller niute al
ler bekomme någon tilförningh / föråhn som i eder åter rättendes och båt
trendes warde.

Så måge i och thätt besinne och betänckie / att i til åwentyrs blifue
andre främmande til roos och Sköfling / och Swerigis Rikes grantz
ser thår igenom kunne til Landh och Lhån / Jaa / och åhn til heele Fors
stendömer warde förminskede / ther oppå wille dhå seden fölie ett ondt
Samweet / att i eder ingen hiålp aller tröst / lycke aller framgång af Gudh
wånte aller förmoode kunne / wthen håller ytermere olycke / håmbd / straff
och plåge för eder låtsfärdigheet / så och suåre Meeneedher skuld / hwil
ken olycke mådh flere olågenheet i nu wål (nåst Gudz hiålp) vndgåå /
afwårie och förhindre kunde / om i nu i tjdh lyde Wår nådige / alswar
lige förmaning / rättwijse och lagmåtige budh och besalningh. Thätte
hafue Wij nu så kårteligen welet gifue eder tilkenne / att i måge förnimme
wår wilie och opsåat emot eder. Huru som i nu härutinnen kunne ware
tilsinnes tåt later Och måd thåt aldreförste genom någre bestedelige Mån
så wete. Hwilcke Wij och hårmåd frj och säker leigde til och frå / wele
tilsagd och låsuet hafue. Thår i hafue edher aldelis åsterrätte / och sula
komliten måge edher tilförlate. Gud Alzmåchtigh edher besalendes.
Af wår Kongelig Stadh Crakow thån 4. Junij. Anno 1602. Wti
wårt Regementz tjdh i Swårige på thätt nyiende / och här i Pålen på
thätt sàmptende.

Sigismundus

4

sagd och låsuet hafue. Thår i hafue edher aldelis åsterrätte / och fula
mliten måge edher tilförelate. Gud Alzmåchtigh edher besalendes.
Swår Kongelig Stadh Crakow thån 4. Junij. Anno 1602. Wri
årt Regementz tujdh i Swårige på thått nyiende / och här i Pålén på
ått samptende.

Sigismundus

